

19. Zastevatska O. V. – Zastetsatskiy B. I. – Dyitchik I. L. – Tkach D. V. (Заставецька О. В. – Заставецький В. І. – Дітчук І. Л. – Ткач Д. В.) (1996): Географія Закарпатської області [Geography of the Subcarpathian region]. – Тернопіль [Ternopil].

БЕЛА ГАБОДА. Ситуація ромів (цигани) у Карпатському регіоні (демографія, освіта, господарська діяльність, обставини життя).

У статті автор досліджує положення ромів у Карпатському регіоні. Положення циган, які проживають на південь від Карпат, економічний стан набагато кращий від ромів-кочівників. Саме залежно від обставин життя та економічного стану, демографії, залежить освітній рівень ромів. Крім держави, циганами займається багато загальнонаціональних етнічних організацій. На Закарпатті зареєстровано сімнадцять циганської соціальних, культурних організацій. Головним завданням цих організацій – є поліпшення умов життя ромського населення та ліквідації їх демографії.

Ключові слова: Карпати, роми, демографія, освітній рівень ромів-кочівників, етнічні групи, загальнонаціональні організації, асоціація Подкарпатський ромів.

БЕЛА ГАБОДА. Ситуация ромов (цыгане) в Карпатском регионе (демография, образование, хозяйственная деятельность, обстоятельства жизни).

В статье автор исследует положение ромов в Карпатском регионе. Положение цыган, которые проживают к югу от Карпат, экономическое положение намного лучше от ромов-кочевников. Именно в зависимости от обстоятельств жизни и экономического положения, демографии, зависит образовательный уровень ромов. Кроме государства, цыганами занимаются много общенациональных этнических организаций. На Закарпатье зарегистрировано семнадцать цыганской социальных, культурных организаций. Главным заданием этих организаций – есть улучшение условий жизни ромского населения и ликвидации их демографии.

Ключевые слова: Карпаты, роми, демография, образовательный уровень ромов-кочевников, этнические группы, общенациональные организации, ассоциация Подкарпатских ромов.

Ewa Wiśniewska
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku,
(POLSKA)

ROLA PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH W PRZYGOTOWANIU ZAWODOWYM PRZYSZŁYCH NAUCZYCIELI W POLSCE

Praktyki pedagogiczne są bardzo ważnym składnikiem edukacji nauczycielskiej. Dzieje się tak dlatego, gdyż stwarzają okazję do wykorzystywania wiedzy teoretycznej w działaniu praktycznym. Pozwalają też poznać specyfikę zawodu nauczycielskiego, rozwijają kompetencje zawodowe i umożliwiają szersze spojrzenie na edukację. Dlatego można powiedzieć, że dobra praktyka pedagogiczna jest najlepszym nauczycielem.

Słowa kluczowe: edukacja pedagogiczna, wiedza, kompetencje, praktyka pedagogiczna, nauczyciele

(стаття подана мовою оригіналу)

Wprowadzenie w problematykę. Przemiany dokonujące się w życiu społecznym determinują poszukiwanie nowego modelu kształcenia nauczycieli.

Od nauczyciela współczesnej szkoły wymagane są różnorodne kwalifikacje, by mógł on w sposób twórczy i nowatorski realizować zadania w nowej rzeczywistości. Nie sama wiedza, ale przede wszystkim uczeń – podmiot edukacji – winien być w centrum zainteresowania współczesnego nauczyciela. Aby tak się stało nauczyciel musi być dobrze przygotowany do zawodu.

W całościowym przygotowaniu młodego człowieka do zawodu nauczyciela należy więc zwracać uwagę nie tylko na aspekt teoretyczny, ale także na aspekt praktyczny. Teoria i praktyka muszą wzajemnie się uzupełniać i przenikać, stanowiąc integralną część kształcenia przyszłych nauczycieli. Umożliwiają to praktyki pedagogiczne, które są nieodłączną częścią przygotowania studenta do wykonywania zawodu nauczyciela. Poprzez praktykę kształtuje się świadomość tego, co się robi, zwiększa się też posiadaną wiedzę na temat wykonywanego działania, rozwija umiejętności i kompetencje zawodowe, a więc uczy się bycia nauczycielem.

Zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji od 2012 roku kształcimy nauczycieli w oparciu o efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Obowiązują również nowe standardy, które mają zapewnić bardziej efektywne przygotowanie młodego człowieka do wykonywania zawodu nauczyciela. Praktyka nabrała więc innego wymiaru, została podkreślona i doceniona jako jeden z ważniejszych elementów przygotowania nauczyciela do przyszłej pracy. Ma to zapewnić absolwentowi pełniejsze funkcjonowanie na wymagającym rynku pracy nie tylko w Polsce, ale również w krajach europejskich.

Nauczyciel musi być tak przygotowany do pracy, aby nadażył za zmieniającą się rzeczywistością, a nawet ją wyprzedzał, w celu przygotowania swoich uczniów do funkcjonowania w nadchodzącej rzeczywistości. Musi nauczyć się ciągłego doskonalenia działalności dydaktyczno-wychowawczej, a może to czynić tylko poprzez właściwe przygotowanie praktyczne. Trzeba tak przygotować młodego człowieka do zawodu nauczyciela, aby ciągle się doskonalił intelektualnie, estetycznie, moralnie. Ma być człowiekiem projektującym własne działania, a nie trzymać się jedynie gotowej wiedzy, ma być twórczy, otwarty i samodzielny. Takiego nauczyciela można przygotować tylko poprzez właściwe działania praktyczne w środowisku przyszłej pracy zawodowej, co umożliwiają właśnie pedagogiczne praktyki zawodowe.

Praktyka pedagogiczna w koncepcjach kształcenia nauczycieli.

Wincenty Okoń [3, s. 152] stwierdza, że praktyki pedagogiczne nadają sens edukacji nauczycielskiej, ponieważ sprawiają, że studenci:

– Stopniowo poznają rzeczywistość pedagogiczną i jej elementy oraz związki i zależności między nimi;

– Uczą się analizować rzeczywistość pedagogiczną, jej elementy oraz związki i zależności między nimi;

- dostrzegają przyczyny własnych sukcesów i niepowodzeń w praktyce edukacyjnej;
- podejmują działania zmierzające do wyeliminowania nieodpowiednich i mało skutecznych czynności i poczynań edukacyjnych;
- samodzielnie i świadomie podejmują coraz bardziej złożone i trudniejsze zadania edukacyjne;
- stopniowo zaczynają sobie zdawać sprawę z tego, że teoria stanowi solidną bazę do działań pedagogicznych i rozwijania kompetencji nauczycielskich.

Poprzez praktyki pedagogiczne kandydaci na nauczycieli mają możliwość wchodzenia w rolę zawodową poprzez naśladowanie wzorów postępowania typowych dla tego zawodu. Szczególnie ważne jednak jest wdrażanie studentów poprzez praktyki pedagogiczne do twórczego przekraczania roli zawodowej, co przejawia się w kreatywnym posługiwaniu się wiedzą, stosowaniu innowacji, podejmowaniu działań twórczych w pracy pedagogicznej.

Usytuowanie praktyk pedagogicznych w edukacji nauczycielskiej jest związane z koncepcjami kształcenia kandydatów do tego zawodu. Dużą rolę praktykom pedagogicznym przypisują dwie koncepcje edukacji nauczycielskiej: Donalda Schona i Delli Fisch.

Donald Schon swoją koncepcję refleksyjnej praktyki [1, s. 64- 76], oparł na pracach Johna Deweya, który wyodrębnił i scharakteryzował dwa rodzaje działania: działanie rutynowe i działanie refleksyjne. Koncepcja D. Schona kwestionuje działania rutynowe w pracy pedagogicznej, gdyż rzeczywistość edukacyjna jest zróżnicowana, a działania nauczyciela nie są do końca jednoznacznie określone. Zastosowanie zdobytej wiedzy teoretycznej jest więc niewystarczające do rozwiązania konkretnej sytuacji edukacyjnej. Schon kwestionuje także techniczną racjonalność jako podstawę przygotowania zawodowego nauczyciela, która odwołuje się do "logiki celu i środka" [2, s. 57]. Dzieje się tak dlatego, ponieważ praca pedagogiczna opiera się na relacjach podmiotowych, a jej istota tkwi w sposobie porozumiewania się nauczyciela z wychowankami, co sprawia, że działania nauczyciela są konstruktywne i skuteczne. Według tej koncepcji ważną rolę w pracy pedagogicznej nauczyciela odgrywa refleksja w działaniu i refleksja nad działaniem. Refleksja w działaniu to rodzaj zastanowienia się, namysłu podczas trwającego zdarzenia czy sytuacji edukacyjnej, który może prowadzić np. do eliminowania działań schematycznych i standardowych. Z kolei refleksja nad działaniem dokonuje się po jego zakończeniu nad tym, co już było, co minęło. Refleksja ta jest bardziej pogłębiona i wszechstronna, a jej skutki można wykorzystać w przyszłych działaniach pedagogicznych. Działania nauczyciela wymagają też zdolności do tworzenia nowej wiedzy. Gdy nauczyciel działa w sytuacjach nowych, niestandardowych, nie może opierać się na reprodukcji minionego

doświadczenia i znanych sposobach postępowania, bo zawodzą, są mało skuteczne, nie prowadzą do osiągnięcia zamierzonego celu. Refleksyjna praktyka wywołuje wtedy tylko namysł w działaniu i nad działaniem, ale doprowadza do tworzenia nowej wiedzy, pozwala nauczycielowi rozpoznać nowe sytuacje edukacyjne, określić pojawiające się trudności.

Koncepcja kształcenia poprzez praktykę Delli Fish [1, s.76-84] rozróżnia dwa pojęcia, a mianowicie uczenie się z praktyki oraz uczenie się poprzez praktykę. Uczenie się z praktyki jest mało przydatne, gdyż nadrzędnym jego celem jest reprodukcja wzoru działania. W reprodukcji tej nie ma refleksji, ale jest obserwacją określonego działania i jego odwzorowywanie w różnych sytuacjach. Natomiast w uczeniu się poprzez praktykę występuje krytyczne ustosunkowanie się do własnego postępowania, a także zastanowienie się, namysł, refleksja nad wykonywanymi czynnościami zawodowymi. Dlatego też koncepcja D. Fish opiera się na uczeniu się poprzez praktykę, gdyż nie zależy ono od obserwowania działania, które później zostaje odwzorowywane poprzez ćwiczenia utrwalone, ale od refleksji, namysłu nad praktyką.

Funkcje praktyk pedagogicznych.

Praktyki pedagogiczne przewidziane w planie studiów stanowią logiczny układ treści, których realizacja przebiega równoległe z kształceniem teoretycznym. Dzięki temu kandydaci na nauczycieli rozbudowują wiedzę o rzeczywistości edukacyjnej o te elementy, których nie da się poznać w toku studiów teoretycznych. Mają także możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy teoretycznej w bezpośredniej pracy pedagogicznej z uczniami, możliwość dostrzeżenia rozbieżności między teorią pedagogiczną a rzeczywistością edukacyjną oraz konstruowania nowych sytuacji, wchodząc w interakcje z otoczeniem społecznym. Ponadto podczas praktyk pedagogicznych kandydaci do zawodu nauczycielskiego kształtują określone postawy i kompetencje ułatwiające pełnienie obowiązków zawodowych. Pamiętać jednak należy, że nawet podczas najdłuższej praktyki nie rozwinię się w pełni kompetencji zawodowych. Dopiero w toku wykonywania pracy zawodowej kompetencje potrzebne nauczycielowi zostaną w pełni ukształtowane.

Praktyki pedagogiczne w kształceniu kandydatów na nauczycieli pełnią różne funkcje rozumiane jako konkretne czynności odpowiadające określonemu rodzajowi zadań. Można tutaj wymienić takie funkcje praktyk pedagogicznych, jak:

- funkcja informacyjna,
- funkcja weryfikacyjna,
- funkcja kształcąca,
- funkcja selekcyjna,
- funkcja integracyjna [4, s.147]

Funkcja informacyjna polega na tym, że kandydatom do zawodu

nauczycielskiego praktyka pedagogiczna dostarcza wszechstronnych informacji o działalności placówki oświatowo-wychowawczej, a także pozwala poznać metody i formy pracy z dziećmi na określonym etapie edukacji. W zakres tej funkcji wchodzi również dokonywanie obserwacji czynności pedagogicznych nauczyciela i relacji między nim a uczniami, co daje obraz pracy i funkcjonowania w zawodzie nauczyciela.

Funkcja weryfikacyjna praktyk pedagogicznych związana jest z konfrontowaniem teorii z praktyką. Dzięki temu kandydaci na nauczycieli mogą zweryfikować własną wiedzę i umiejętności oraz określić to, czego jeszcze nie wiedzą. Mają też możliwość sprawdzenia, na ile ich wyobrażenia o funkcjonowaniu placówki i pracy nauczyciela są zgodne z rzeczywistością edukacyjną. Ta funkcja zachęca do namysłu, zastanowienia, w wyniku którego powstaje nowa jakość.

Funkcja kształcąca praktyk pedagogicznych charakteryzuje się tym, że rozwija procesy poznawcze studentów, a szczególności myślenie twórcze. Podczas praktyk studenci mają też możliwość właściwego przeprowadzenia wnioskowania i uogólniania, rozwijania spostrzegawczości i wyobraźni pedagogicznej, dokonywania analizy i syntezy wiedzy. W zakres tej funkcji wchodzi też planowanie działań dydaktyczno-wychowawczych i realizacja zaplanowanych, a także rozwijanie postaw prozawodowych, zainteresowań i zamiłowań pedagogicznych.

Funkcja selekcyjna wiąże się z funkcją kształcąca i weryfikacyjną, gdyż praktyki pedagogiczne uświadamiają studentom, że praca nauczyciela ma twórczy charakter i wymaga ciągłego doskonalenia warsztatu pracy. Wskazuje też, że nauczyciel nie może stać w miejscu, bo nie odnajdziesz w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości edukacyjnej. Praktyki pedagogiczne są także doskonałą okazją do przekonania się o słuszności wyboru zawodu nauczycielskiego i stwarzają wiele okazji do sprawdzenia własnych predyspozycji do pracy nauczycielskiej.

Usytuowanie praktyki pedagogicznej w programie kształcenia nauczycieli w toku studiów.

W 2012 roku weszły w życie nowe standardy kształcenia dla nauczycieli. Standardy te uwzględniają reformę programową, indywidualizację procesu nauczania, kształcenie uczniów z różnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystanie nowej technologii w szkole oraz doradztwo zawodowe dla starszych uczniów. Każdy przyszły pedagog przede wszystkim musi być praktycznie przygotowany do realizowania swoich nauczycielskich zadań zawodowych dlatego powinien odbyć praktykę bez względu na to, czy będzie teoretykiem, czy praktykiem. Praktyka stanowi integralną, bardzo ważną część programu kształcenia nauczycieli i jej odbycie jest obowiązkiem studenta wynikającym z regulaminu uczelni. Każda praktyka zawodowa ma charakter

zadaniowy, co oznacza podejmowanie przez studenta samodzielnych zadań, planowanie oraz prowadzenie działań pod opieką opiekuna w placówce. Podstawowym celem praktyk jest stworzenie warunków do pogłębienia treści przekazywanych w toku zajęć dydaktycznych i skonfrontowania ich z praktyką życia codziennego, jak również umożliwienie bezpośredniego pozyskiwania doświadczeń i umiejętności. Celem praktyki zawodowej studentów jest:

- wprowadzenie do praktycznego wykonywania zawodu, do którego przygotowują studia na danym kierunku,

- poznanie zakładów pracy oraz zaznajomienie się z różnymi stanowiskami pracy,

- zdobywanie doświadczeń w samodzielnym i zespołowym wykonywaniu obowiązków zawodowych,

- poznawanie środowiska zawodowego, radzenie sobie w trudnych sytuacjach oraz rozwiązywanie realnych problemów zawodowych,

- poznanie organizacji pracy odpowiadającej współczesnym tendencjom w zakładach pracy,

- praktyczna weryfikacja wiedzy merytorycznej i umiejętności zawodowych zdobytych w uczelni w naturalnych warunkach pracy,

- uświadamianie znaczenia twórczej i poszukującej postawy w procesie edukacyjnym oraz wzmacnianie motywacji do pracy zawodowej poprzez doskonalenie kompetencji zawodowych i osobistych,

- przejęcie przez studenta odpowiedzialności za własne uczenie się oraz wykazanie odpowiedzialności etycznej,

- kształtowanie wysokiej kultury zawodowej oraz postaw etycznych właściwych dla poszczególnych zawodów i stanowisk pracy.

- przyczynianie się do rozwijania aktywności oraz przedsiębiorczości studentów.

- rozwijanie umiejętności współpracy zespołowej oraz umożliwianie nawiązywania kontaktów zawodowych [5].

Uczelnie prowadzące kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela zobowiązane są do zapewnienia studentom możliwości odbycia praktyki zawodowej zwanej praktyką pedagogiczną. Praktyki te powinny odbywać się w przeważającej części równoległe z realizacją zajęć w uczelni. W trakcie praktyk studentowi zapewnia się następujące formy aktywności:

- wizyty w przedszkolach, szkołach i placówkach;

- obserwowanie zajęć;

- asystowanie nauczycielowi prowadzącemu zajęcia;

- samodzielne prowadzenie zajęć;

- planowanie i omawianie zajęć prowadzonych przez siebie i innych (nauczycieli, studentów) [6].

Na uczelni spoczywa zatem obowiązek zapewnienia studentowi w trakcie

praktyk pedagogicznych:

– warunków umożliwiających zarówno uzyskanie przygotowania praktycznego w zakresie realizacji zadań wychowawczych i opiekuńczych, jak i poznanie różnych klas i zespołów uczniowskich oraz zdobycie odpowiedniego doświadczenia pedagogicznego w zakresie organizacji pracy przedszkola, szkoły lub placówki, planowania, realizowania i oceniania wyników procesu kształcenia;

– dostęp do pracowni specjalistycznych, sprzętu i pomocy dydaktycznych;

– opiekę i nadzór opiekuna praktyk;

– warunków umożliwiających samodzielne opracowanie konspektów lekcji lub scenariuszy zajęć, w oparciu o informacje wskazówki przekazane przez opiekuna praktyk;

– warunków do prowadzenia lekcji (zajęć) z zastosowaniem technologii informacyjnej, w szczególności z wykorzystaniem treści i zasobów edukacyjnych znajdujących się na portalach internetowych.

Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela odbywa się w ramach pięciu modułów [6]. Student odbywa obowiązkową praktykę w trakcie realizacji modułu 2 i 3. Jeżeli wybierze fakultatywnie moduł 4 kształcenia przygotowującego do prowadzenia ewentualnie drugiego przedmiotu nauczania i/lub moduł 5- przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej i do pracy w przedszkolach, szkołach i placówkach specjalnych lub integracyjnych, wtedy musi odbyć również odpowiednio praktykę przewidzianą w ramach tych modułów.

Kształcenie w obrębie modułu 2., a więc przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, obejmuje praktykę w wymiarze 30 godzin. Odbywa się ona w placówkach oświatowo-wychowawczych, które realizują kształcenie na danym etapie edukacyjnym. Celem tej praktyki jest konfrontowanie zdobytej wiedzy psychologiczno-pedagogicznej z rzeczywistością edukacyjną oraz gromadzenie doświadczeń związanych z pracą opiekuńczą, dydaktyczną i wychowawczą na danym etapie edukacyjnym.

W module 3., który dotyczy przygotowania w zakresie dydaktycznym, przewidziano 120 godzin na praktykę, która odbywana może być w przedszkolu, szkole lub placówce realizującej kształcenie na danym etapie edukacyjnym. Celem tej praktyki jest kształtowanie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych kandydatów do zawodu nauczycielskiego. Dokonuje się to głównie poprzez zapoznanie się studentów ze specyfiką funkcjonowania przedszkola, szkoły lub innej placówki oświatowo - wychowawczej. Dzięki temu studenci poznają zadania opiekuńcze, wychowawcze i dydaktyczne realizowane w konkretnej placówce. Zapoznają się też z organizacją pracy i prowadzoną dokumentacją oraz z warsztatem pracy nauczyciela.

W module 4. dotyczącym przygotowania do nauczania kolejnego

przedmiotu na praktykę przeznaczają się 60 godzin. Praktyka ta odbywa się w placówce oświatowo-wychowawczej realizującej kształcenie na danym etapie edukacyjnym. Celem tej praktyki jest wykorzystanie zdobytej wiedzy merytorycznej i z zakresu metodyki nauczania konkretnego przedmiotu w działaniu praktycznym, a więc w opracowywaniu konspektów i prowadzeniu zajęć z danego przedmiotu na konkretnym etapie edukacyjnym oraz gromadzenie doświadczeń związanych z pracą dydaktyczno-wychowawczą nauczyciela.

W module 5. na praktykę przeznaczono 120 godzin. Praktyka odbywa się – w zależności od wybranej specjalności – w przedszkolach, szkołach specjalnych lub z oddziałami integracyjnymi albo w placówkach dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością lub nie dostosowaniem społecznym.

Cele i efekty kształcenia praktycznego przyszłych nauczycieli.

Praktyka pedagogiczna stanowiąc ważny element przygotowania do wykonywania zawodu pedagoga umożliwia studentom:

– Poznanie organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej prowadzonej w przedszkolu, szkole, placówce oświatowo-wychowawczej i innych placówkach objętych systemem oświaty [7, art.2 rozdz. 1];

– zdobycie doświadczenia pedagogicznego w zakresie przygotowywania i samodzielnego prowadzenia zajęć dydaktycznych i wychowawczych oraz pracy opiekuńczej;

– pogłębienie zainteresowań pedagogicznych i zamiłowania do pracy z dziećmi oraz wyrabiania poczucia odpowiedzialności za jej prawidłowy przebieg i uzyskiwane efekty.

Świadomość celów praktyk pozwala na sformułowanie efektów kształcenia praktycznego. W tym zakresie wyróżnić można cele ogólne i szczegółowe. Cele ogólne wiążą się z osiągnięciem celu końcowego i sprowadzają się do przygotowania studenta do wykonywania zawodu nauczyciela w różnych typach szkół i placówek edukacyjnych oraz integrowania wiedzy akademickiej z praktyką nauczania w obszarze obserwacji, planowania, prowadzenia i dokumentowania zajęć dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych. Do głównych celów praktyki pedagogicznej można również dodać:

– Pogłębienie znajomości całokształtu pracy pedagogicznej w różnych typach placówek oświatowych w zależności od wybranej specjalności;

– Doskonalenie umiejętności metodycznych poprzez konfrontację przygotowania teoretycznego z praktyką;

– Rozwijanie samodzielności studentów w organizowaniu i prowadzeniu zajęć z uczniami oraz wychowankami;

– Doskonalenie umiejętności interpersonalnych w bezpośrednim kontakcie z uczniem i wychowankiem;

– Wprowadzenie studenta na rynek pracy przez nawiązanie

bezpośredniego kontaktu z placówkami oświatowymi, zorientowanie w możliwościach zatrudnienia, stworzenie szansy zaprezentowania posiadanych kwalifikacji potencjalnemu pracodawcy.

Cele szczegółowe praktyk pedagogicznych odnoszą się do opanowywania określonych kompetencji w różnych placówkach oświatowych, a w szczególności w szkołach podstawowych, gimnazjach i przedszkolach. Instytucje te różnią się od siebie celami edukacyjnymi oraz metodami pracy. Dlatego w czasie praktyk student powinien:

- poznać typowe czynności wykonywane przez nauczyciela-wychowawcę w toku codziennej pracy szkolnej,

- poznać dokumentację szkoły, m.in. statut szkoły, regulaminy, programy nauczania, program wychowawczy, program profilaktyki dostosowany do potrzeb szkoły, wewnątrz szkolny system oceniania,

- poznać dokumenty klasowe, które będzie wypełniać jako nauczyciel czy wychowawca: dziennik lekcyjny, arkusze ocen, arkusze obserwacji,

- poznać praktyczne aspekty planowania wielokierunkowej aktywności uczniów i sposoby motywowania ich do pracy.

W trakcie praktyki należy także:

- Wdrożyć studentów do systematycznego przygotowywania się do zajęć, analizowania przeprowadzonych lekcji i wyciągania wniosków do dalszej pracy,

- zwracać studentom uwagę na zachowania uczniowskie na lekcji i na przerwach, na możliwe i skuteczne reagowanie nauczyciela w sytuacjach konfliktowych, zapobieganie przemocy, troskę o bezpieczeństwo uczniów,

- w trakcie poznawania przez studentów organizacji oraz metod i form pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej różnych placówek należy wykształcić u nich umiejętności ich krytycznej oceny,

- Poprzez uczestnictwo w praktykach pedagogicznych studenci nabywają określone kompetencje konieczne w przyszłej pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej. I tak w zakresie wiedzy i umiejętności:

Student potrafi przeprowadzić obserwację lekcji i przekazać konstruktywną informację zwrotną;

Student zna zasady pisania scenariuszy lekcji i potrafi stosować różne strategie wspomagające uczenie się, w zależności od indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów;

Student potrafi właściwie dobrać podręcznik, materiał uzupełniający i pomoce dydaktyczne oraz rzetelnie przygotowywać się do lekcji/zajęć;

Student potrafi prowadzić lekcję/zajęcia w różnych grupach wiekowych i na różnym poziomie merytorycznym, z uczniem o różnych uzdolnieniach, potrzebach i możliwościach w placówce danego rodzaju;

Student dokonuje ewaluacji oceny osiągnięć uczniów klas/grup, w których odbywa praktykę;

Student prowadzi dokumentację pedagogiczną, m.in. Dziennik Praktyk, sporządza oceny uczniów;

Student potrafi wykorzystać multimedia w praktyce lekcyjnej i pozalekcyjnej;

Student potrafi wdrożyć ucznia do samooceny i odpowiedzialności za swoją pracę;

Student zna i rozumie pojęcia ułatwiające rozpoznanie i opis zjawisk wychowawczych;

Student zna warunki pracy dydaktycznej i wychowawczej nauczycieli na lekcjach i poza nimi, podczas przerw między lekcjami oraz po zajęciach szkolnych;

Student zna zadania osób i zespołów odpowiedzialnych za organizację szkoły/placówki (m.in. dyrektora, rady pedagogicznej, zespołu przedmiotowego nauczycieli, zespołu wychowawczego, rady rodziców, samorządu uczniowskiego i. in.);

Student zna obszary swojego działania w szkole i stale doskonali swój warsztat pracy;

Student potrafi zaplanować poszczególne elementy pracy szkoły/placówki, klasy w zależności od możliwości i potrzeb;

Student potrafi zaplanować i zorganizować zajęcia pozalekcyjne, wycieczki dydaktyczne, uroczystości szkolne, klasowe, konkursy i warsztaty;

Student zna zasady awansu zawodowego i etyki zawodowej nauczyciela.

Praktyka pedagogiczna ma niewątpliwie wpływ również na postawy studenta, dzięki czemu student:

- rzetelnie wykonuje swoje obowiązki i dąży do samodoskonalenia,
- angażuje się w życie szkoły, realizowane projekty edukacyjne i innowacje,
- jest gotowy do stałego rozwijania swojej wiedzy i umiejętności,
- potrafi współpracować i dzielić się swoimi doświadczeniami z innymi nauczycielami, pedagogiem szkolnym, z rodzicami,
- potrafi identyfikować i rozwiązywać problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- stara się poznać swoich uczniów i działać dla ich dobra,
- potrafi przeciwdziałać zachowaniom agresywnym,
- dostrzega rolę edukacji w rozwoju indywidualnym i społecznym ucznia,

Wnioski. Dzisiejsza szkoła jest placówką edukacyjno-wychowawczą, w której wciąż zachodzą zmiany. Różnorodnych sytuacji zachodzących w środowisku szkolnym nie da się jednak przewidzieć, gdyż nie można ich często ująć w żadne ramy opisane w teorii. Dlatego tak ważna jest praktyka pedagogiczna, aby przyszły nauczyciel mógł doświadczyć bezpośredniego kontaktu z uczniem i nauczycielem w środowisku, w którym odbywa się proces edukacyjno-wychowawczy. Bez doświadczenia praktycznego wiedza nauczyciela może pozostać jedynie wiedzą o nauczaniu. Działania praktyczne rozwijają natomiast refleksyjne myślenie i refleksyjne doświadczenie kandydatów

na nauczycieli, czyli takie, które mobilizuje ich do modyfikacji poczynań pedagogicznych. Praktyki pedagogiczne odgrywają zatem istotną rolę w przygotowaniu studentów do zawodu nauczycielskiego, gdyż nie tylko pozwalają wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną w działalności pedagogicznej ale rozwijają też umiejętności i kompetencje zawodowe, przygotowują do podejmowania twórczych działań, stwarzają okazje do poznania rzeczywistości edukacyjnej. Dobrze zorganizowane i przeprowadzone praktyki pedagogiczne najlepiej przygotowują kandydatów na nauczycieli, gdyż: dostarczają takich informacji o rzeczywistości edukacyjnej, których nie można poznać w toku studiów teoretycznych; umożliwiają kandydatom na nauczycieli przechodzenie od teorii do praktyki, dzięki czemu mogą oni, planować, uzasadniać i podejmować działania zmierzające do przekształcania rzeczywistości edukacyjnej; umożliwiają kształtowanie umiejętności i kompetencji zawodowych oraz postaw niezbędnych w pracy nauczycielskiej. Dzięki praktyce studenci identyfikują się z przyszłym zawodem, dostrzegają przyjemność z pracy pedagogicznej, rozwijają pozytywną motywację oraz świadomość i samodzielność działania pedagogicznego.

Bibliografia:

1. *H. Kwiatkowska*. Pedeutologia, Wyd. Akademickie i Profesjonalne. – Warszawa, 2008.
2. *H. Kwiatkowska*. Edukacja nauczycieli. Kontekst – kategorie – praktyki, PWN. – Warszawa, 1997.
3. *W. Okoń*. Rzecz o edukacji nauczycieli, WSiP. – Warszawa, 1991.
4. *G. Paprotna*. Trudności w procesie kształcenia nauczycieli przedszkoli [w:] Nauczyciel wobec wczesnej edukacji dzieci, red. E. I. Laska, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007.
5. Regulamin Praktyk Zawodowych Studentów w PWSZ w Płocku, Płock 2014.
6. Rozporządzenie MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U z 2012r., nr 0, poz. 131.)
7. Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty, Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.

ЕВА ВИШНЕВСЬКА. Роль педагогічних практик у професійній підготовці майбутніх вчителів у Польщі.

В статті наголошується на тому, що навчальна практика є дуже важливим компонентом педагогічної освіти. Практика дає можливість використовувати теоретичні знання у практичній діяльності. Дає змогу пізнати специфіку професії вчителя, розвиває професійні компетенції, створює умови для цілісного сприйняття освіти. Можна стверджувати, що добре організована практика є кращим вчителем.

Ключові слова: педагогічна освіта, знання, компетенції, педагогічна практика, вчителі.

EVA VISHNEVSKA. Role of practice itineraries in the preparation of future teachers professional in Poland.

The article stipulates that the teaching internships are a very important component of teacher education. The above results from the fact that internships create an opportunity to use theoretical knowledge in practice. They also let a candidate learn about the character of the profession of a teacher, develop professional competences and provide a broader outlook on education. Consequently, one might say that a good teaching internship is the best teacher.

Keywords: teacher education, knowledge, competence, pedagogical practices, teachers.